

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Иван Стоянов относно докторската дисертация на Вяра Иванова Евтимова на тема:

„Лицензиране на радио- и телевизионните оператори в качеството им на доставчици на линейни медийни услуги в Република България – административноправен режим”

за придобиване на образователната и научна степен „доктор”

по професионално направление 3.6. Право (Административно право и административен процес)

Определен съм за външен член на научното жури за защита на дисертационния труд на Вяра Евтимова със Заповед № РД-38-95, издадена от ректора на СУ „Св. Климент Охридски” на 03.02.2015 г.

I. Обща характеристика на дисертационния труд

Той се състои от 331 страници, използваните източници са 136 на брой, а бележките под линия са 421 на брой.

Заглавието е формулирано ясно и отговаря на действащата понастоящем нормативна уредба, свързана с лицензирането на радио- и телевизионни оператори в Република България. В структурно отношение дисертационният труд се състои от няколко отделни и самостоятелни части, а именно: въведение, три глави, заключение и две приложения (Приложение № 1: Информация относно дати на стартиране на прехода от аналогово към цифрово радиоразпръскване, формат и статус на прехода и Приложение № 2: Радио- и телевизионни програми, излъчвани чрез мултиплекси). Изградената структура на съдържанието е логически последователна и отговаря на поставените в изследването основни задачи. За изясняването им са използвани нормативен, сравнителноправен, исторически и социологически метод, документален и функционален анализ, както и интердисциплинарен подход.

Изследването е много задълбочено, авторката борави умело със специфичния понятиен апарат, а юридическият изказ е изключително строг, точен и прецизен. Прави впечатление също познаването в детайли на значителната по обем практика на Конституционния съд и Върховния административен съд на Република България, аналитичното и критично научно мислене, както и собственото отношение към разглежданите проблеми.

II. Кратък преглед на съдържанието на дисертационния труд

Във въведението е обоснована актуалността на темата, очертан е предметът на научния труд, дефинирани са основните задачи, посочени са методите на изследване и са формулирани някои от основните тези.

Първата глава е озаглавена „Общи положения”, състои се от четири раздела, които от своя страна са разделени на по няколко точки.

Разгледани са историко-правните модели за развитието на радио- и телевизионните организации в световен мащаб и е направен исторически

преглед на развитието на нормативната уредба относно радиото и телевизията в България.

Специално внимание е отделено на общностното право и сравнителните аспекти с националното законодателство, международните договори и източниците на националното медийно аудио- и аудиовизуално право.

Направен е анализ на практиката на Конституционния съд относно т. нар. комуникационни права и лицензирането на радио- и телевизионните оператори.

След това са обсъдени въпросите за цензурата, баланса между свободната стопанска инициатива в условията на конкурентния медийен пазар и ефективното използване на радиочестотния спектър, както и причините за отлагане на провеждането на конкурси за издаване на лицензии за радио- и телевизионна дейност, осъществявана чрез използване на налични и/или нови електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване.

Втората глава е озаглавена *„Аудиовизуални медийни услуги. Правна същност, лицензиращ орган, кандидати и процедури при лицензирането на радио- и телевизионните оператори“*, състои се от пет раздела, които от своя страна са разделени на по няколко точки.

Разгледани са аудиовизуалните медийни услуги и тяхното подразделение на два основни вида – линейни и нелинейни (медийни услуги по заявка).

Отделни точки са посветени на разграничението между административните процедури *„концесиониране“* и *„лицензиране“* според българската административноправна теория и практика, на изясняване на юридическите особености и разграничения между общото лицензионно и регистрационно производство по ЗОАРАКСД и специалното лицензионно и регистрационно производство по ЗРТ, както и на очертаването на административноправната характеристика на лицензията за извършване на радио- и телевизионна дейност.

След това е направена обща характеристика на медийния регулатор и са разгледани неговите състав и мандат, компетентност, заседания, гласуване, кворум и мнозинство, финансиране и възнаграждение, актовете, които издава и условията, в които осъществява своите правомощия (обвързана компетентност и оперативна самостоятелност).

Изяснен е статусът на кандидатите за издаване на лицензия за радио- и телевизионна дейност и е даден отговор на въпроса дали те са участници, субекти или страни в лицензионното производство, разгледан е статусът на БНР и БНТ – субекти на публичното право като кандидати за лицензия за радио- и телевизионна дейност без конкурс, както и статусът на търговските радио- и телевизионни оператори – субекти на частното право като кандидати за лицензия чрез конкурс и е направен сравнителноправен анализ на обществените и търговските радио- и телевизионни оператори като доставчици на медийни услуги.

Посочени са принципите, от които се ръководи СЕМ при вземането на решения за предоставяне на лицензии за радио- и/или телевизионна дейност, проведено е разграничение между конкурсна процедура и търг в българското административно право, направен е сравнителноправен анализ на възприетите лицензионни режими на радио- и телевизионните оператори в световен мащаб, изяснена е същността на лицензирането на радио- и телевизионните оператори, посочен е срока на лицензиите за радио- и/или телевизионна

дейност и е обърнато специално внимание на значението на цифровизацията за операторите, осъществяващи радио- и/или телевизионна дейност, предназначени за разпространение чрез електронни съобщителни мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване.

Третата глава е озаглавена „Проявени форми на контрол при лицензирането на радио- и телевизионните оператори“, състои се от шест раздела, които от своя страна са разделени на по няколко точки.

В отделни точки са разгледани общата постановка на въпроса, производството по установяване на нарушения на ЗРТ, производството по издаване на наказателни постановления за извършени нарушения на ЗРТ, с които се налагат имуществени санкции, производството по обжалване на наказателни постановления, с които са наложени имуществени санкции за извършени нарушения на ЗРТ, възобновяването на административнонаказателни производства, производството по налагане на имуществени санкции по чл. 83а – 83е от ЗАНН на юридически лица, осъществяващи радио- и/или телевизионна дейност по ЗРТ и производството по изпълнение на наказателни постановления и съдебни решения, с които са наложени имуществени санкции за извършени нарушения на ЗРТ.

Самостоятелни раздели са посветени на изменението, прехвърлянето, подновяването и прекратяването на лицензията за радио- и/или телевизионна дейност и на разрешението за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, а също и на административнонаказателна и наказателна отговорност за радио- и телевизионните оператори.

В заключението са направени изводите от дисертационния труд, обобщени са основните характеристики и изисквания към дейността на радио- и телевизионните оператори, осъществяващи своята дейност на територията на Република България, отбелязано е, че правната рамка на електронните медии и телекомуникациите е изключително динамична поради скоростта на развитие на информационните и комуникационни технологии и е подчертано, че успехът на регулирането на информационното общество и медиите зависи от ефективното функциониране на националните регулатори и от постигането на баланс между свободната стопанска инициатива и ефективното използване на радиочестотния спектър. За да могат да осъществяват функциите си, регулаторите трябва да са независими както от органите на държавната власт, така и от радио- и телевизионните оператори, което означава, че не следва да е възможно да се оказва въздействие и натиск върху вземането на решения, чрез ограничаване на финансирането или по друг начин, както и че техният състав трябва да включва личности с безспорно доказани професионални качества, умения и опит.

III. Научна новост и научен принос на дисертационния труд

Избраната тема е интересна и особено актуална, като се има предвид, че електронните медии са носители на информация под формата на новини, послания, мнения, образование, наука и култура, че те възпитават, създават и пренасят внушения и модели за поведение, формират стилове, вкусове, нагласи и предпочитания, способстват за разпространението на икономическите принципи, социалните ценности и политическите възгледи, съдействат за съхраняване на националната културна идентичност и историческа принадлежност, както и за създаване на устойчив модел за

толерантно междуетническо, междурелигиозно и международно общуване в условията на глобализация, negliжиране на държавните граници на територията на европейското икономическо пространство и свободното движение на хора, капитали, стоки и услуги.

Съвременното гражданско общество е преди всичко информационно общество, неговото съществуване и развитие е невъзможно без решаващата роля на т. нар. „четвърта власт“. При актуалните условия и тенденции за развитие на глобалния свят в началото на XXI^{-ви} век процесът на управление на информацията е от голямо значение. В контекста на новите световни заплахи и в частност на тероризма, все по-голямо значение придобиват способите, посредством които информацията се събира, както и начините и средствата, чрез които тя се предава и разпространява. Същевременно се търси баланс между правото на обществото да бъде информирано и необходимостта от защита на информацията както в национален, така и в международен аспект.

В дисертационния труд е разгледана и анализирана процедурата по лицензиране на радио- и телевизионни оператори в Република България, като е обърнато специално внимание и са изяснени:

- причините, които налагат нейното въвеждане в ЗРТ;
- моделите за историческо развитие на радио- и телевизионните организации и на историко-правните аспекти на разрешителните режими на радиото и телевизията в България;
- комуникационните права и свободи, както и забраната за цензура, които гарантират независимостта и свободното упражняване на радио- и телевизионна дейност;
- правната същност на лицензирането на радио- и телевизионни оператори като вид разрешителен режим и на лицензията за радио- и телевизионна дейност като благоприятстващ индивидуален административен акт;
- правният статус, компетентността и условията (оперативна самостоятелност и обвързана компетентност), в които осъществява своята дейност СЕМ, в качеството му на специализиран административен регулаторен и надзорен орган, както и правоотношенията, които възникват с КРС и с всеки отделен доставчик на медийни услуги;
- правният статус на радио- и телевизионните оператори, в качеството им на доставчици на линейни медийни услуги, като е направено теоретично разграничение между тях на обществени и търговски, което намира и законодателна опора в ЗРТ;
- особеното положение, което заемат БНР и БНТ като национални обществени доставчици на медийни услуги в системата на медийното право;
- основните принципи, от които се ръководи в дейността си СЕМ;
- условията, сроковете и реда за издаване на лицензия за радио- и/или телевизионна дейност от СЕМ, съответно на разрешение за ползване на ограничен индивидуално определен ресурс – радиочестотен спектър от КРС;
- надзорните правомощия на СЕМ и границите за тяхното упражняване;
- основанията и предпоставките за изменение, прехвърляне, подновяване и прекратяване на издадена лицензия за радио- и/или

телевизионна дейност от СЕМ, съответно на разрешение за ползване на ограничен индивидуално определен ресурс – радиочестотен спектър от КРС;

- сходствата и различията между общия лицензионен и регистрационен режим по ЗОАРАКСД и специалния лицензионен и регистрационен режим по ЗРТ;

- сходствата и различията между лицензионния и регистрационния режим, въведени в ЗРТ;

- същността и значението на цифровизацията за операторите, осъществяващи радио- и телевизионна дейност, предназначени за разпространение чрез електронни съобщителни мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване;

- практиката на Конституционния съд и на Върховния административен съд относно конституционно закрепените права и свободи и относно различни аспекти, свързани със самата лицензионна процедура.

Научният принос може да бъде обобщен в следните няколко направления:

- изясняване от административноправна гледна точка на понятията „медийни услуги“ (линейни и нелинейни), „лицензиране“ и „лицензия за радио-и/или телевизионна дейност“;

- систематизиране и анализиране на правомощията на СЕМ, свързани с дейността на радио- и телевизионните оператори, упражнявани в качеството му на специализиран административен регулаторен и надзорен орган;

- проведеното разграничение между обществените и търговски радио- и телевизионни оператори, в качеството им на доставчици на медийни услуги;

- изясняване на основанията и предпоставките за издаване, изменение, прехвърляне, подновяване и прекратяване на лицензията за радио- и телевизионна дейност;

- анализиране на относимите към лицензирането на радио- и телевизионни оператори в Република България разпоредби от Закона за икономическите и финансовите отношения с дружествата, регистрирани в юрисдикции с преференциален данъчен режим, свързаните с тях лица и техните действителни собственици в съотношение с разпоредбите на ЗРТ;

- анализиране на същността и значението на цифровизацията за операторите, осъществяващи радио- и телевизионна дейност, предназначени за разпространение чрез електронни съобщителни мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване;

- събиране, анализиране, систематизиране и обобщаване на практиката на Конституционния съд и на Върховния административен съд относно лицензирането на радио- и телевизионните оператори в Република България;

- предложения de lege ferenda относно развитието и усъвършенстването на медийното законодателство.

Като цяло научната разработка се отличава с качествата новост, актуалност и оригиналност.

IV. Заключение

Представеният дисертационен труд представлява комплексно, многостранно, оригинално и напълно завършено научно изследване, от което личи отлично познаване на нормативната уредба, теоретичните достижения и практиката на медийните регулатори и съдилищата на национално и европейско ниво. Дисертационният труд се отличава с висок научен стил, както и със съществени теоретични и практически научни достижения, и е доказателство за способността на Вяра Евтимова да работи самостоятелно, да прави основателни и обосновани научни изводи и предложения относно изследваната проблематика. Налице са и други задоволителни научни публикации, свързани с темата на дисертационния труд.

Поради гореизброените достойнства давам положителната си оценка за представения дисертационен труд и ще гласувам за присъждането на образователната и научна степен „доктор” на Вяра Иванова Евтимова по професионално направление 3.6. „Право” (Административно право и административен процес).

**гр. София
06.04.2015 г.**

проф. д-р Иван Стоянов